INFO OS ZPTNS
5/2026

Životní minimum

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

V aktuálním INFO OS ZPTNS jsou informace o změnách životního minima a dalších změnách v sociální oblasti.

Pěkné dny

Bc. Jindřiška Budweiserová, MBA
předsedkyně OS ZPTNS

MOTTO: Spolupráce a solidarita

Životní minimum od 1. října 2026

Od 1. října 2026 se mění částky životního minima. Úprava, která měla původně začít platit již od května, byla odložena na říjen. Životní minimum je zákonem stanovená minimální hranice peněžních příjmů potřebných k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Jak se částky změní?

Nejvýrazněji se zvýší životní minimum samostatně posuzovaného jednotlivce – ze současných 4 860 Kč na 5 500 Kč měsíčně, tedy o 640 Kč. U společně posuzované domácnosti se částka první osoby zvýší ze 4 470 Kč na 5 000 Kč. Naopak částka druhé a každé další osoby od 15 let, která není nezaopatřeným dítětem, klesne ze 4 040 Kč na 3 750 Kč. Částky pro nezaopatřené děti se nemění. Beze změny zůstává také existenční minimum ve výši 3 130 Kč.

Kategorie	Do 30. 9. 2026	Od 1. 10. 2026	Rozdíl
Jednotlivec	4 860 Kč	5 500 Kč	+640 Kč
První osoba v domácnosti	4 470 Kč	5 000 Kč	+530 Kč
Druhá a další osoba od 15 let, která není nezaopatřeným dítětem	4 040 Kč	3 750 Kč	-290 Kč
Nezaopatřené dítě do 6 let	2 480 Kč	2 480 Kč	beze změny
Nezaopatřené dítě 6 až 15 let	3 050 Kč	3 050 Kč	beze změny
Nezaopatřené dítě 15 až 26 let	3 490 Kč	3 490 Kč	beze změny
Existenční minimum	3 130 Kč	3 130 Kč	beze změny

Co to znamená pro domácnosti?

Životní minimum domácnosti je součtem částek připadajících na jednotlivé společně posuzované osoby. Dopad říjnové změny proto závisí na složení konkrétní domácnosti. U domácností s jedním dospělým se zvýšení projeví výrazněji; u domácností s více dospělými je růst mírnější, protože vyšší částku první osoby částečně vyrovnává snížení částky další dospělé osoby.

Modelová domácnost	Do 30. 9. 2026	Od 1. 10. 2026	Změna
Jednotlivec	4 860 Kč	5 500 Kč	+640 Kč
2 dospělí	8 510 Kč	8 750 Kč	+240 Kč
1 dospělý + dítě 5 let	6 950 Kč	7 480 Kč	+530 Kč
2 dospělí + dítě 5 let	10 990 Kč	11 230 Kč	+240 Kč
2 dospělí + děti 8 a 16 let	15 050 Kč	15 290 Kč	+240 Kč
2 dospělí + děti 5, 8 a 16 let	17 530 Kč	17 770 Kč	+240 Kč

Proč je životní minimum důležité?

Životní minimum samo o sobě není dávkou, kterou by stát automaticky vyplácel. Jde o referenční veličinu využívanou v sociálním systému. Uplatňuje se např. u dávky státní sociální pomoci, kde slouží při určování příjmových limitů jednotlivých složek a spolu s existenčním minimem vstupuje do výpočtu výše dávky. Používá se rovněž v dalších oblastech, například u porodného, sociálních služeb a sociálně-právní ochrany dětí.

Životní minimum ovlivňuje také nezabavitelné částky při exekuci

Životní minimum má význam také při stanovení nezabavitelné částky při exekučních a insolvenčních srážkách ze mzdy. Od roku 2026 se základní nezabavitelná částka na povinného stanoví jako 85 %

součtu částky životního minima jednotlivce, normativního nájemného a energetického paušálu. Zvýšení životního minima jednotlivce na 5 500 Kč od 1. října 2026 se však do nezabavitelné částky nepromítne ještě v průběhu roku 2026. Pro její výpočet se totiž používají rozhodné částky ve výši platné k 1. lednu kalendářního roku, do kterého spadá výplata mzdy. Nová výše životního minima se proto při výpočtu nezabavitelné částky uplatní až pro rok 2027.

Důležité: Zvýšení životního minima neznamená automatické zvýšení konkrétní sociální dávky o stejnou částku. Dopad se vždy odvíjí od pravidel příslušné dávky, příjmů a složení domácnosti.

Podpora studujícího rodiče

Od září 2026 mohou někteří studující rodiče využít novou finanční podporu, která má usnadnit spojení péče o malé dítě se studiem. Takzvané hlídačkovné, oficiálně Podpora studujícího rodiče, přispívá na náklady spojené se zajištěním péče o dítě v době, kdy se rodič věnuje studiu. O dávku mohou od 1. září 2026 požádat rodiče, kterým náleží rodičovský příspěvek a současně splňují další stanovené podmínky.

Kdo může hlídačkovné získat?

Základní podmínkou je, že studující rodič musí mít v době, za kterou má být podpora vyplacena, nárok na rodičovský příspěvek. Hlídačkovné je s rodičovským příspěvkem přímo propojeno – bez aktivního nároku na rodičovský příspěvek nárok na tuto podporu nevznikne. Pokud nárok na rodičovský příspěvek zanikne, zaniká současně také nárok na podporu studujícího rodiče.

Současně musí rodič studovat první prezenční bakalářský, magisterský nebo doktorský studijní program na vysoké škole v České republice, případně první denní studium na vyšší odborné škole. U vysokoškolského studia musí studium probíhat ve standardní době nebo nejvýše jeden rok po jejím uplynutí. Žadatel musí být také nezaopatřeným dítětem. U prvního doktorského studia se však věková hranice pro nezaopatřenost neuplatňuje, takže podpora může náležet i studujícímu rodiči staršímu 26 let.

Důležitá je i forma studia. U vysoké školy musí jít o prezenční studium, u vyšší odborné školy o studium denní. Při distančním, kombinovaném nebo dálkovém studiu nárok nevzniká. Studium musí probíhat na vysoké nebo vyšší odborné škole v České republice; výjimkou jsou výjezdy v rámci programu Erasmus+ zprostředkované českou vysokou školou.

Výše hlídačkovného je stanovena jako jedna třetina minimální měsíční mzdy. Pro rok 2026 tak činí 7 467 Kč měsíčně. Při posuzování nároku se nesleduje příjem rodiče ani příjem jeho domácnosti.

Přestože má dávka pomoci především s náklady na zajištění péče o dítě během studia, rodič nemusí prokazovat, za co vyplacené prostředky skutečně použil. Není tedy třeba dokládat například smlouvu se školkou, úhrady za hlídání ani výpisy z účtu.

Pozor na první rok studia a letní prázdniny

Podpora se nevyplácí během prvních 12 měsíců prvního bakalářského nebo magisterského studia ani během prvních 12 měsíců prvního denního studia na vyšší odborné škole. Toto omezení se nevztahuje na bezprostředně navazující magisterské studium po bakalářském studiu a na první doktorské studium.

Hlídačkovné se dále nevyplácí při přerušení studia a také za měsíce červenec a srpen. Po obnovení studia může být při splnění ostatních podmínek výplata podpory znovu obnovena.

Jak o podporu požádat?

Nejjednodušší cestou je elektronická žádost prostřednictvím Klientské zóny Jenda, a to v rámci agendy rodičovského příspěvku. Bez podané žádosti o rodičovský příspěvek nebo bez aktivního nároku na rodičovský příspěvek není možné o podporu studujícího rodiče požádat.

Pokud žadatel nemůže využít online podání, může žádost podat na kontaktním pracovišti Úřadu práce ČR. Do 30. června 2027 lze podat také písemnou žádost, a to osobně či na podatelně, poštou, e-mailem s uznávaným elektronickým podpisem nebo datovou schránkou.

K žádosti je nutné doložit speciální Potvrzení o studiu pro účely podpory studujícího rodiče. Běžné potvrzení o studiu nestačí, protože škola musí potvrdit údaje důležité pro posouzení nároku, například zahájení studia, studijní program nebo formu studia.

Se žádostí se nevyplatí čekat

O hlídačkovné nelze požádat zpětně. Nárok může při splnění všech podmínek vzniknout nejdříve za měsíc, ve kterém byla žádost podána. Pokud tedy rodič splní podmínky například už v říjnu, ale žádost podá až v listopadu, může mu nárok vzniknout nejdříve za listopad.

Podpora se vyplácí zpětně v měsíci následujícím po měsíci, za který náleží. Úřad práce ČR rozhodne o žádosti standardně do 30 dnů, ve složitějších případech může být lhůta prodloužena až na 60 dnů.

Důležité: Podpora studujícího rodiče je administrativně propojena s rodičovským příspěvkem. Nárok na rodičovský příspěvek proto musí trvat; pokud zanikne, zaniká také nárok na hlídačkovné.

Od 1. 7. 2026 se rozšiřují možnosti přiznání peněžité pomoci v mateřství

Česká správa sociálního zabezpečení informovala o možnostech přiznání PPM u žen, které nesplňují potřebnou délku doby pojištění z aktuálního pojistného vztahu. Nárok může vzniknout i v případě, že žadatelka aktuálně nemocensky pojištěná není.

Pokud žena čeká další dítě do 4 let od předchozího porodu a nesplňuje běžné podmínky pro nárok na PPM (nemá dostatečnou dobu účasti na pojištění, aktuálně není pojištěná ani jí netrvá ochranná lhůta), může jí přesto nárok na PPM vzniknout. Platí to v případě, že z důvodu předchozího porodu pobírala PPM a před nástupem na ni byla v posledních 4 letech účastna nemocenského pojištění alespoň 540 kalendářních dní.

Výše nové PPM se stanoví z denního vyměřovacího základu, který byl použit pro výpočet předchozí peněžité pomoci v mateřství. Upravuje se nicméně podle aktuálně platných redukčních hranic.

Nárok nevznikne, pokud by žena čerpala obdobnou dávku v jiném státě EU.

Nárok na tuto dávku při splnění podmínek zákona pojištěnce vzniká, pokud na ni nastoupí nejdříve dnem 1. 7. 2026.

zpracovala
Bc. Jindřiška Budweiserová, MBA

